



KANTSLÅTT: – Kritikken mot Statens vegvesen er for meg et uttrykk for et fragmentarisk natursyn og viser mangelfull kulturøkologisk kompetanse og kulturhistorisk innsikt., skriver Tor Øystein Olsen.

ILLUSTRASJONSFOTO

Vegkantene er dagens slåttemarkar

Kantslått

TOR ØYSTEIN OLSEN

KNUT STERUD kritiserer i Hadeland 30. juli dagens vegkantslått. For meg er dette et uttrykk for manglende kulturøkologisk kompetanse og mangelfull kulturhistorisk innsikt og viser et fragmentarisk natursyn.

SOM ET resultat av den historiske og teknologiske utviklingen av jordbruket, tok bruken av naturlige slåttemarkar til jordbruksproduksjon slutt for flere tiår siden. Men det er viktig å understreke at høsting av naturlig vegetasjon har fortsatt som utmarksbeite i størstedelen av landet. Utmarksbeite gir på mange måter svært lik vegetasjon og artssammensetning som i det historiske slåttelandskapet. Vi kaller derfor denne vegetasjonen for seminaturalig vegetasjon.

SEMINATURLIG VEGETASJON kan vi forstå som: Vegetasjon som er påvirket av lang tids høsting og annen menneskelig aktivitet, og der artene forekommer naturlig i regionen, men artenes fordeling og forekomst er avhengig av påvirkningen (hogst, rydding, slått, brenning, beiting). Vegetasjonen har med andre ord en artssammensetning som er fram-

kommet gjennom høsting av naturlig vegetasjon, og som består av naturlig forekommende arter, ikke innplantede eller innsådde. Ved opphør av menneskelig aktivitet, vil seminaturalig vegetasjon etter hvert miste sine karakteristiske særtrekk, og utvikle seg igjen mot naturlig vegetasjon.

SLÅTTEMARKENE HADDE sin funksjon som viktige forressurser, og denne slåtten startet i slutten av juni, og fortsatte helt til snøen kom, avhengig av vegetasjonstyper og nærhet til gården. Det som ble slått sist, var myrene og ute på sjøene. De tidligst slåtte områdene ble etterpå brukt til etterbeite. Og selvfølgelig ble alt graset slått, helt ned til bakkenivå, og ikke i akshøyde, som mange i dag vil praktisere. Som et resultat av dette hevdregimet, fikk vi en natur som ble sterkt påvirket av denne høstinga, såkalte blomsterenger. Solavhengige og konkurransesvake arter ble favorisert av denne måten å hevde naturen på, og arter som blomstrer på ettersommeren gikk eksempelvis fram i de områdene som ble tidligst slått. Å slå for seint medfører at vegetasjonen sturer, og dermed vil høststartene få vanskeligere vilkår. Dessuten slo bonden for å få vinterfôr, og slo han de mest produktive områdene for seint, fikk føret svært liten verdi.

DET NÆRMESTE vi i dag kommer de historiske slåttemarkar-

ne er vegkantslåtten (med noen viktige forskjeller), selv om det er noen slåttemarkar som også blir holdt i hevd musealt.

DET ER en grunn til at det er så fargerikt med blomster langs vegkantene og at det er et yrende insektivt der (i motsetning til utafør vegkantslåttsonen). Den primære årsaken til vegkantslått er av trafikksikkerhetsmessige årsaker. Men en viktig bieffekt er et sammenhengende nett av slåttemarkar på kryss og tvers gjennom det fagre landet vårt. Vegvesenet slår for det meste til riktig tidspunkt, og følger på mange måter de samme tidspunktene som i det historiske slåttelandskapet. Artene i vegkantene er tilpasset det historiske slåtteregimet, og dagens vegkantslått. Statens vegvesen må derfor få utføre jobben sin av trafikksikkerhetsmessige årsaker, og fargerike blomster og insekter setter tydeligvis stor pris på det. De fortjener en stor takk, og ikke ris!

FOR AT diskusjonen omkring forvaltningen av våre natur- og kulturkvaliteter skal være fruktbar, må alltid formålet med forvaltningen være et helt sentralt begrep. Ulikt formål og forvaltning, gir forskjellig natur! De fleste arter vil derfor gå fram, eller tilbake, ved ulikt formål og forvaltning! Og ulik historisk bruk av naturen. Sammensetningen av arter og naturtyper vil alltid være et resul-

tat av formålet med forvaltningen av naturen, og den historiske og teknologiske utnyttinga og høstinga av naturen til enhver tid! Og politiske og verdimeisige vedtak! Naturen er ikke statisk!

SAMTIDIG VIL jeg også advare mot det jeg vil kalle et fragmentarisk natursyn.

ET FRAGMENTARISK natursyn er kjennetegnet av:

1. I stedet for å se på helheten i forvaltningen, så tar man kun utgangspunkt i en såkalt rødlistet eller sjelden art, uten kulturhistorisk forankring

2. AT man ser på arten uten å sette den inn i en større økologisk sammenheng

3. AT man ser på populasjoner og dyre- og plantesamfunn uten å gå inn på at de har en historie

KRITIKKEN MOT Statens vegvesen er derfor for meg et uttrykk for et fragmentarisk natursyn, og viser mangelfull kulturøkologisk kompetanse og kulturhistorisk innsikt.

Hva skal vi gjøre med Viggavassdraget?

I AVISEN ser jeg flere partier diskuterer hvordan ta vare på Viggaelva, Jarenvannet og livet i elva.

HAR SELV vært så heldig å oppleve Jarenvannet som østlandets best fiskevann med masse røye og ørrett, og elva som var full av fin ørret på begynnelsen av 1970. En opplevelse jeg hadde ønsket våre nye generasjoner skulle fått oppleve, men dessverre på 70-tallet har noen personer fått sluppet gjedde ut i vannet og dessverre var det ikke mange år før ørreten og røya nesten var borte.

SÅ HAR det igjen skjedd noe som vil få og allerede har begynt å få store konsekvenser for viggavassdraget og tilhørende vann. I noen land er gjeddefiske veldig populært og mange ser på denne fisken som en ressur. Dessverre har disse fiskerne ikke tenkt på følgende å å fiske med levende mort.

DETTE BEGYNTE i Hermandtjern på Jevnaker og fortsatte i Jarenvannet i stor skala. Jeg kaller dette miljøkriminalitet og spør nå hva skal vi gjøre? Ta dere en tur langs viggavassdraget og i Jarenvannet.

HELE ELVA ovenfor Jarenvannet og nedenfor er full av mort (en kafeisk man ikke kan spise). Denne spiser maten til ørret og abbor.

JARENVANNET ER snart bare en stor karpedam. Snart er det vanskelig å få abbor og fordi mort også vil ha mark og maggot. Det som kanskje er enda verre i dette, er at Randsfjorden begynner å få masse av mort som raskt vil spre seg utover i fjorden. Dette er en fisk vi helst ikke skulle ha i matfatet til ørrett og abbor.

SÅ DERE som tenker på gyteplasser til ørrett og livet i elva. Noe må gjøres for å stoppe invasjonen av mort om vi vil beholde ei elv og et vann barna våre i fremtiden kan ha glede av. Hadde selv med et barnebarn i elva for å fiske i dag, og det eneste vi fikk var mort. Ikke noe å glede en ivrig liten fisker med.

KJÆRE POLITIKERE kom med en plan raskt. Dette er alvorlig.

KJELL SØRUM